

Hvordan lykkes som frilanser? Lek med kor-teknologi | Jubilanten Lindeman | Tariffoppgjøret | Musikkpolitiet | Orkesteradopsjon | Koralbok 2013 | Operakomponist og skøytefantast får siste ord...

musikkultur

VIKARBRUK I OPERAEN FOR RETTEN

Fiolinisten og MFO
anker dommen

OM SAMARBEIDET MED KORK

Jarle Bernhoft i portrettet

STORT NAMM-TORG

Godsaker fra instrument-
og utstysbransjen

En blokkfløytists bekjennelser

Om musikerlivet og sure toner i skolen

« Den blokkfløyteheten media spiller på, den er ingen overdrivelse. Når jeg møter fremmede og presenterer meg som blokkfløytist, blir jeg nærmest tatt for å være idiot. » Ingeborg Christophersen

RETURUKE 13 INTERPRESS NORGE AS
9 770808 500002 03

« Arbeidsmiljøloven er ikke bare skrevet for dem som har vunnet prøvespill, men for alle.

Fiolinisten som tapte mot Operaen i tingretten, **side 12**

Foto: Nadia Frantsen

16 På coveret: Ingeborg Christophersen vil gjenreise blokkfløyntas rykte i Norge.

Foto: Anne M. Odland

12 Nyhetssaken: Fiolinisten som gikk til sak mot Operaen tapte i tingretten.

Foto: Ida Brekke

- 6** Koralbok 2013 – en dristig sak
- 7** Orkesteradopsjon
- 12** MFO anker mot Operaen
- 16** Hovedsak: Blokkfløyntehetsen
- 24 Jarle Bernhoft i portrettet**
- 30** Lindeman – pioner og jubilant
- 36** Stort NAMM-torg
- 41** Tariffoppgjøret
- 50** Operakomponist og skøytefantast

Faste spalter

Fire flate 11	36 Torget
Musikkpolitiet 33	41 MFOnytt
Fagartikkelen 30	45 Jobbnytt
Fagintervjuet 32	47 Innboks
Noter & bøker 34	48 Musikkfolk

Musikkterapi

På side ni i dette nummeret av Musikkultur kan du lese om at MFO og Norsk forening for musikkterapeuter har inngått en samarbeidsavtale. Denne faggruppa blir dermed knyttet enda tettere opp mot MFO.

MFO skal fronte fagligpolitiske utfordringer for blant annet å bedre arbeidsvilkår og anerkjennelse av yrkesgruppa.

De fleste musikkterapeuter har lang og bred utdanning, med master i faget sitt. Noen finner veien til musikkterapien via helse- og omsorgsarbeid, andre gjennom musikken. Det som kjennetegner dem er at de bruker musikk for å bidra til å gi mennesker bedre helse og et mer meningsfylt liv.

Det er ingen tvil om at den jobben musikkterapeutene gjør er viktig for samfunnet, både som forebyggende arbeid og som del av behandlingen av mennesker. Likevel har musikkterapeutene ingen autorisasjon på linje med andre yrker i helsevesenet. Hvem som helst kan i teorien kalle seg musikkterapeut, uten å ha den kompetansen yrkesutøvelsen krever.

Dette er noe av det MFO, i samarbeid med musikkterapeutene, har arbeidet med, og noe av det de bør arbeide med framover. Søknad om autorisasjon ble sendt til Helsedepartementet allerede våren 2010. Ingenting har skjedd fra departementets side etter det.

Nå må myndighetene ta det viktige arbeidet musikkterapeutene gjør på alvor og få fortgang i prosessen med å gi den autorisasjonen yrket fortjener.

Geir Storli, ansvarlig redaktør

musikkultur

Forside: Ingeborg Christophersen Forsidefoto: Nadia Frantsen

Utgiver: Musik-Kultur AS
Medlemsblad for Musikkernes fellesorganisasjon (MFO)
Nr. 3-2012/mars 16. årgang
ISSN 0808.5005
Adresse Postboks 9246 Grønland, 0134 Oslo
Besøksadr: Grønland 6–8

Tlf 22 05 28 20
Faks 22 05 28 21
www.musikk-kultur.no
Org.nr. 976521757
Ansv. redaktør: Geir Storli, tlf. 22 05 28 22
redaktor@musikk-kultur.no
Konstituert redaktør: Marte Bjerke, tlf. 22 05 28 26

marthe@musikk-kultur.no
Journalister: Anne M. Odland, tlf. 22 05 28 24, Even Finsrud, tlf. 22 05 28 27
Tilknyttet: Bok- og notetorget: Kjersti C. Petersson
Layout/førtrykk: Elisabeth Haukedahl, tlf. 22 05 28 28
elisabeth@musikk-kultur.no

Annonser/Jobbnytt/abonnement: Markedssjef Rune Eriksen, tlf. 22 05 28 23
annonser@musikk-kultur.no
Annonsekonsulent: Jørgen Gjerde, tlf. 22 05 28 25
jorgen@musikk-kultur.no
Medlemsservice MFO: Adresseendringer, medlem-

skap og forsikring
Tlf. 23 06 21 50
rfo@musikerorg.no
Trykk/ferdiggjøring
Zoom Grafisk AS
Materiellfrist og utgivelse
Se musikk-kultur.no
Abonnementspriser 2012
Se musikk-kultur.no

Musikk-kultur AS er heleid av MFO. Magasinet er opplagskontrollert av Fagpressen og har leserdokumentasjon utført av Opinion AS.

Selvfølgelig er hun lei harselasen. Vil det ta en ny generasjon før blokkfløyta får ry som seriøst konsertinstrument?

Tekst: Anne Myklebust Odland Foto: Nadia Frantsen

Det må da være overdrevent det med blokkfløyta dårlige rykte, sier Ida Hydle, som er gjest på en privat huskonsert i Holmenkollåsen med barokkensemblet Nattergal.

– Jeg spilte selv som barn og elsket det. Vel fikk jeg kjeft hjemme, men det skjønner jeg ikke, for jeg synes lyden er vakker! Fløyten fra barndommen og oljen har jeg liggende på flygelet, sier hun og smiler vennlig.

Gjestene står i klynger med vinglass i hånden og prater – om private ting, men også om musikkene som de er nysgjerrige på.

Tidligere på kvelden smetter blokkfløytist Ingeborg Christophersen (26) ned i underretasjen for å kle seg om:

– Huskonsserter, jeg vet ikke hvor vanlig det er, men jeg har spilt i mange! De har det til felles at de alltid er på beste vestkant, og publikumet elsker tidligmusikk.

– Så de finnes, blokkfløyteelskerne?

– Jeg spilte nettopp i en begravelse, der de pårørende ønsket *Didos klage* på blokkfløyte. Det er ganske fantastisk, sier Ingeborg sprudlende.

Hun er nettopp kommet hjem etter til sammen åtte år i utlandet, i Danmark og Nederland. Men å leve av blokkfløyte alene er ikke så lett, så hun har sikret seg halv kantorstilling i Nesodden kirke, hvor utdannelsen på cembalo kommer til nytte. Hun har også sagt ja til å være med i forskningsprosjekter om tidligmusikk.

Blir rare i fjeset

Når den offisielle delen av programmet er over, går Ingeborg spillende rundt i stuen. Hun forteller gjerne en anekdote el-

ler to, om Henrik den VIII, som etterlot seg en samling på blokkfløyter, og om ungarske Anton Heberle, som designet blokkfløyte og spaserstokk i ett – csakanen. Det voksne publikumet nikker og ler lett. Tenorfløyta har hun lagt fra seg tinnfatet på skatollet, men skal vi tro Ingeborg, er det ikke alle selskap at blokkfløyta får hedersplass.

– Den blokkfløyteheten media spiller på, den er ingenting overdrivelse. Det er faktisk verre enn du tror. Når jeg møter fremmede og presenterer meg som blokkfløytist, blir jeg nærmest tatt for å være idiot, sier Ingeborg når vi sent på kvelden tar oss til T-banestasjonen i kulda.

På en mottakelse etter en konsert i Concertgebouw prøvde sjømannspresten i Amsterdam å presentere henne for en norsk gjest og hennes kone: «Dette er Ingeborg, dere må hilse på henne, hun er en fantastisk blokkfløytist».

– Å, sa de og ble stive i fjeset, og så gikk de uten å si noe, sier Ingeborg og imiterer.

Så nå presenterer hun seg som musiker.

– Å, så spennende, sier folk, da og spør: «Er du sanger, klavertist eller noe skjede?»

– Når jeg svarer blokkfløytist, svarer de; «ja, jeg spilte også blokkfløyte en gang...», og så får de alle sammen den samme uttrykket i fjeset og samtalen stopper opp. Ingen kan forestille seg blokkfløyte utenom *Lisa gikk til skolen*. Derfor er det så godt å få spille for folk. Da kan de høre hvor fint det

Ingeborg Christophersen

■ Master i blokkfløyte og cembalo fra Nederland og Danmark.

■ Fikk Norsk Tonekunstner Samfunns ærepris i 2003.

Huskonsert: I et privat hjem spiller Ingeborg Christophersen (blokkfløyte) og hennes venner i ensemblet Nattergal huskonsert. Her sammen med Erik Skanke Høsøien (lutt og teorbass).

I godt selskap: «Telemann og hans venner» står på programmet når barokk-ensemblet Nattergal spiller privat.

Begeistret: Vertinne Sissel Brude

«Ingen kan forestille seg blokkfløyte utenom Lisa gikk til skolen.

Derfor liker jeg så **godt å få spille for folk.**» INGBORG CHRISTOPHERSEN

- ▶ Vivaldi-konsertene er veldig virtuose, de som er skrevet for blokkfløyte. Da hører de noe de ikke trodde var mulig og blir bergtatt.

Som en astmatisk måke

Da NRK Underholdning spurte på nett hvilket instrument leserne likte minst, var det blokkfløyta som havnet på topp. «Det kan være fordi det er så vanskelig å spille rent. Den nederste C'en på fløyta er umulig å få til, den blir til et skingrende hyl som aller mest minner om brunstskriket til en astmatisk måke», skrev journalisten og føyet til: «Rekk opp hånden alle de som mener blokkfløyteopp-læringen i barneskolen har vært en flott inngangsbillett til musikkens verden.»

Heller ikke blokkfløytist Ingeborg Christophersen rekker opp hånden.

– Det var like grusomt for meg som for alle andre. Instrumentet er ikke egnet. Det er lett å få lyd, men krevende å spille rent. Man skal ha så ekstremt presis kontroll over pusten. Når mange profesjonelle blokkfløytister ikke mestrer å få god klang etter tjue år, hvordan kan man da forvente det av tretti elever som spiller på likt?

Da Ingeborgs klasse hadde blokkfløyteundervisning, ble hun satt til å hjelpe til.

– Jeg hata det som pesten! Jeg måtte gjøre idiotiske ting

som å spille med bind for øynene, bare for å vise hvor flink jeg var. Noe så tåpelig! Man ser jo uansett aldri på fingrene sine når man spiller fløyte!

– Hva var din inngangsbillett da?

– Jeg begynte heldigvis å spille før jeg begynte på skolen. Moren min synes blokkfløyte er et av de vakreste instrumentene som finnes, det er noe med det direkte mellom kropp og instrument, mellom pusten og tonene som kommer ut. Hun ga meg min første fløyte da jeg var fem år. Søstrene mine spilte også, og vi satt ofte rundt bordet hjemme på Vestli og bladspilte med mamma. Når jeg tenker tilbake var det veldig idyllisk!

Da Ingeborg var 12 år fikk hun høre innspillingen av Vivaldis c-mollkonsert med Dan Laurin og Drottningholm barokkorkester.

– Det var så vakkert!

På kontrollert inn- og utpust forteller hun ivrig om Vivaldis blokkfløyteversjon av c-moll-konserten, opprinnelig skrevet for fiolin.

– Den er en kjempeimprovisasjon over fiolinkonserten, vilt skrevet, med milelange ornamenterte passasjer uten håp om å puste, fiolinversjonen står igjen som et skjelett. Tidligmusikken med blokkfløyte er staselig og catchy.

– Er det håp om å endre blokkfløytas rykte?

– Hm. Flere TV-produksjoner med blokkfløyte må nok til.

I skolen

- Arv fra Tyskland og Carl Orff.
- Ble tatt i bruk på 60-tallet da faget gikk fra å kalles sang til å bli musikk.
- Lærerskolene førte an.

Kilde: Joar Rørmark

har hyret Ingeborg Christophersen til å spille hos seg.

Jeg var med i *Kjempesjansen*, og det gjorde susen. «Jeg visste ikke at det gikk an», sa folk, og strømmet til konsertene mine. I Norge har vi ikke hatt profilerte blokkfløytevirtuoser. I Danmark har de Michala Petri. Hun er kjent av mannen i gata, tenk på det!

Det som gikk galt

Joar Rørmark, en nestor i musikkdidaktikk, husker det var stor entusiasme da blokkfløyta ble tatt i bruk i grunnskolen på 60-tallet. Det var med å markere at faget sang ble til musikk, men han mener den ga altfor mange – både elever og lærere – nederlagsfølelse.

– Det store flertallet klarte det ikke. Mange var ikke kompetente til å tilrettelegge progresjon som gir mestringsfølelse.

– Ukulelen, tror du den vil egne seg bedre i skolen?

– Den er jo lett å spille på, men en må stemmes – barna klarer neppe å gjøre det selv? Men en god ting er at ukulelen ikke gir så grusom sterk lyd som blokkfløyta. Sopranfløytene skolene kjøpte inn var vanskelige å intonere og det låt de fleste steder ikke bra, sier Rørmark.

Magnar Osland, tidligere konstituert generalsekretær i Musikk i skolen, mener blokkfløyta har fått et noe ufortjent dårlig rykte. Men de siste årene har heller ikke Musikk i skolen hatt en holdning om at man bør opprettholde blokkfløyta som opplæringsinstrument i skolen, bekrefter han.

På Musikkhøgskolen er det fire studenter med blokkfløyte som hovedinstrument. I Amsterdam gikk Ingeborg i klasse med femten hardcore blokkfløytister.

– Det er jo fordeler og ulemper med – i norsk sammenheng – å spille et så sært instrument. Jeg bruker mye tid på å sette meg inn i oppførelsespraksis, det er en ensom, men spennende oppgave. Klassiske musikere i Norge er interesserte i tidligmusikk, men få bruker tid på å fordype seg i fa-

Byttet ut blokkfløyta med ukulele

Musikklæreren på Hallingstad skole i Lier har fått rektoren til å kjøpe inn et klassesett med ukuleler i alskens farger. De brune plastfløytene er ryddet unna i et skap.

– Det er mye mer motiverende med ukulele. Jeg tror det er lurt å introdusere noe helt nytt, blokkfløyta er så belastet, sier lærer Elisabeth Thormodsrud (bildet).

Hun er hobbymusiker uten formell musikkfaglig kompetanse, med et sterkt ønske om å få musikkglæden inn i undervisningen.

– Jeg orket ikke at elevene mine skulle høre; «oi, stakkars deg, skal du spille blokkfløyte?» De billige brune plastfløytene til 54 kroner, som det er vanskelig å dekke hullene på med så små fingre, er vanskeligere å spille på enn ukulelen, sier hun.

Hun mener ukulelen også er bedre egnet til kos i sofakroken.

– Det forutsetter heller ikke notelære. Det første jeg lærer dem er pekefinger på første streng i andre bånd, så har vi to sanger, *Ro, ro, ro din båt* og *Fader Jacob*. Jeg har ikke én elev som føler seg mislykket, sier hun.

Læreren bruker fritimen sin eller storefri til å stemme. Det tar en halvtime å stemme opp et klassesett. Instrumentene oppbevares dessuten i et rom som er lite utsatt for temperaturforandringer. Hun råder likevel til at man kjøper inn digitale tunere, så elevene kan sitte sammen to og to og lære seg å stemme.

På YouTube har hun lagt ut praktisk veiledning, og hun skal også holde kurs for andre lærere som er blitt tent på ideen.

– Lærer man seg to grep, så kan man jo spille *Hurra for deg* i klasserommet. Det er så lite som skal til for å ha et anvendelig instrument i skolen!

Lyche musikkforlag, som er en viktig distributør av skolematerie-riell, bekrefter at blokkfløytesalget stuper. De ti siste årene har de halvert salget av blokkfløyter.

– Nå er det populært med tonerør, slagverkinstrumenter og congas, og ukuleler vet jeg det selges mye av hos andre forhandlere, sier Øyvind Brock.

Foto: Øyvind Schou

Foto: Anne Myklebust Odland

Ildsjel: Svein Egil Skotte dirigerer Blokkfløytistene på Uranienborg skole, her med gruppa Storefløyt.

«I *Kjempesjansen* **raljerte Dan Børge** med å sette to blokkfløyter under neseborene. Selvfølgelig er jeg lei det, men det er korset vi må bære.»

SVEIN EGIL SKOTTE

- ▶ get. Mange har fanget opp at det var en ornamenteringstradisjon i barokken, men de fleste nøyer seg med å slenge på et klisjéornament hist og pist. Det er et hav av kilder å lære fra og det burde ikke være noe mellomledd mellom musikeren og originalkilden. Tidligmusikere burde egentlig ha jazzbakgrunn, sier Ingeborg.

– *Plager det deg at fagmiljøet i Norge er lite?*

– Både òg. I Nederland kan man bli spurt om å gjøre en Bach-kantate for femti euro en helg, og hvis du sier nei, er det mange andre som sier ja.

På jobbmiljøet i Norge er det oftere at det er behov for travers eller obo enn blokkfløyte. Da finner Ingeborg fram faglige argumenter.

– Jeg argumenterte i alle fall godt nok til at jeg fikk være med i *Årstidene* i Operaen!

I mai er det Monteverdis *Ulysses vender hjem* og tre unge norske blokkfløytister er hyret med i operaorkesteret. Alle de tre er lært opp i blokkfløytetiljøet på Uranienborg.

Vi som lever nå må dø

I skolegården til Uranienborg skole akker barna fra snøhaugen, men ser opp og sier «hei» når Svein Egil Skotte kommer forbi –

han er sentral i opplæringsmiljøet på blokkfløyte.

– Jeg kjenner ikke alle barna her, men mange, sier han beskjedent.

Det begynte for over tjue år siden med at han og kollega Johan Nicolai Mohn ville introdusere blokkfløyta som seriøst konsertinstrument. De to holdt på i fem år med blokkfløyteorkesteret, før Oslo musikk- og kulturskole kom med. Nå driver de hvert sitt blokkfløyteorkester – ett på St. Sunniva skole og ett på Uranienborg skole.

Svein Egil Skotte er glad han aldri har undervist i skolen og er glad blokkfløyta er på vei ut av skolen.

– 25 elever på én gang, det er jo dømt til å mislykkes!

– *Vil du si at dere har lyktes?*

– Vi har hatt hundrevis av elever, og jeg kunne ikke ha drømt om at de skulle bli så gode.

Fire av jentene hevder seg på toppnivå – Alexandra Opsahl, Ingeborg Christophersen, Caroline Eidsten-Dahl og Linnea Sundfær Haug. Vi har også seks førstepriser i Ungdommens musikkmeesterskap, sier Skotte.

Han tar fram avisutklipp og viser medieomtalen gjennom årene.

Svein Egil Skotte

■ Ansatt som blokkfløytelærer i Oslo musikk- og kulturskole.

■ Fikk i 2003 Oslo Kommunes kulturpris for ledere av amatørvirksomhet.

«I selskap tør jeg nesten ikke fortelle hva jeg driver med. Ikke bare spiller jeg blokkfløyte, men jeg bygger dem også!»

BODIL DIESEN

– Det er mye harselas. Media elsker å spille på det. I *Kjempe-sjansen* raljerte Dan Børge med å sette to blokkfløyter under neseborene. Selvfølgelig er jeg lei det, men det er korset vi må bære. Full aksept vet jeg ikke om jeg tror på før generasjonen som lever nå er døde.

– Noen undrer seg kanskje over hvordan dere klarer å rekruttere så mange elever, hvis det er så mange foreldre som har dårlige erfaringer?

– Johan Nicolai og jeg går rundt i klassene og spiller hver høst, da er det mange som blir tent. Jeg tror mange foreldre blir ganske forbauset på første konsert, når det er fløyter i alle størrelser og det klinger så flott.

– Hva er suksesskriteriene?

– Nok undervisningstid og et sosialt miljø er nok det aller viktigste. Flere av blokkfløytistene våre har kommet inn på Unge Talenter på Barratt Due og har truffet likesinnede på andre instrumenter. Vi har også vært heldige med at Oslo kommune gir en god støttesum til skoleorkestre. Oslo musikk- og kulturskole har også vært sjenerøse med innkjøp av instrumenter, og har nå to og en halv stilling på blokkfløyte, det er unikt. Det er få kulturskoler ellers i landet som tilbyr blokkfløyteundervisning, sier Svein Egil.

Fløyter av norsk lønn og pæretre

Blokkfløytemaker Bodil Diesen er gift med Anders Hovind, for tiden nestleder i MFO, og ved middagsbordet hender det de snakker om hvordan de kan få flere interessert i fløyta.

– Det er jo for få som spiller. Skotte og Mohn har gjort en fantastisk innsats, men i resten av landet da! Et miljø i tidligmusikk burde bygges opp i kulturskolene. Det er jo mange barn som vil lære piano, hvorfor ikke få dem til å prøve orgel og cembalo? Og det er mange gitarister, hvorfor ikke la dem lære basso continuo? spør hun.

Soverommet i rekkehuset i Oppegård er gjort om til blokkfløyteverksted. Her har Bodil bygget i årevis, hun dreier, spiker, pusser og spiller. På stuebordet ligger fløyter som skal være med på reise til messe i Frankrike, der hun håper å selge noe.

– For ti år siden hadde jeg ikke problemer med å selge fløytene. Nå er markedet mettet. Det er færre som spiller.

Også Bodil opplever å være en kuriositet.

– Gjett om jeg er! I selskap tør jeg nesten ikke fortelle hva jeg driver med. Ikke bare spiller jeg blokkfløyte, men jeg bygger dem også!

Og når hun forteller at hun lager dem av buksbom fra Pyreneene og at anleggsgartneren i Oppegård forsyner henne med norsk lønn og pæretre, da er forbauselsen komplett.

– Kast de dårlige plastfløytene

Fra det store utvalget av fløyter hun har liggende, plukker

Fløytemaker: Bodil Diesen har bygget fløyter i over tretti år og er opptatt av hvordan man kan få flere interessert i å spille.

hun opp en sixthflute og spiller fra Bach-kantate 103, *Ihr werdet weinen und heulen*, det er fløyta som gråter og ler.

– Det er min absolutte yndlingskantate, og sixthflute, slik som denne, er det ingen fabrikker som lager, sier hun, men påpeker at det de senere årene er blitt en betraktelig kvalitetsheving av fabrikklagde instrumenter.

– Hva tenker du om de billige blokkfløytene skolene kjøpte inn?

– De kan man godt kaste. Det finnes jo gode plastfløyter, som Yamahas, men plastikk er plastikk. Den harde blanke overflaten gjør at det dannes kondens, slik at fløyta blir tett og hes. Plastfløyter blir ofte skarpe og ubehagelige i klangen.

Bodil understreker at det ikke trenger å være så dyrt å skaffe barna gode instrumenter.

– Mange av de maskinproduserte blokkfløytene fra Moeck, Küng og Mollenhauer er kjempegode.

Det hender hun kjøper med seg noen fra utlandet med tanke på barn som vil spille.

– Jeg selger dem til innkjøpspris, jeg. Jeg er ikke så business-minded. Det er vel min misjon for fløyta, sier Bodil Diesen. **m**

anne@musikk-kultur.no

Bodil Diesen

■ Studerte blokkfløyte på Musikkhøgskolen.

■ Har vært blokkfløytemaker i tretti år.

■ Bygger 50 fløyter i året.

